

Коваленко О. В.

*кандидат педагогічних наук, доцент кафедри образотворчого мистецтва,
музикознавства та культурології*

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка

Україна, м. Суми

Проблеми підготовки гідів-екскурсоводів: культурологічний аспект

На даний момент, змістовною основою професійної підготовки фахівців туристичного супроводу (гідів-екскурсоводів) стає культура – цінності і осмислені знання, уявлення, які отримали відображення в мистецтві, релігії, традиції та людському досвіді. Однак, в умовах традиційної системи навчання присутнє вузьке розуміння культурологічного підходу – зведення до культурологічного аспекту, принципу культуроцентричності, що говорить про недостатність його методологічних обґрунтувань і неповноту використання можливостей в цій сфері.

У педагогічних роботах, дослідженнях прикладної культурології, акцентується необхідність цілісного розуміння культурологічного підходу в педагогіці, коли метою освіти, як «духовного виробництва», є становлення людини [1].

Більшість дослідників, які працюють в руслі культурологічного підходу в освіті, бачать його мету саме в подоланні дегуманізаційних явищ в суспільстві. Словник визначає культурологічний підхід в освіті як його бачення «крізь призму поняття культури, тобто його розуміння як культурного процесу, що здійснюється у відповідному культурному освітньому середовищі, всі компоненти якого наповнені людськими смислами і служать людині, яка вільно виявляє свою індивідуальність, здатність до культурного саморозвитку і самовизначення в світі культурних цінностей» [3].

Дуже важливою умовою реалізації культурологічного підходу до професійної підготовки гідів-екскурсоводів виступає їх духовно-моральний

розвиток. Духовний потенціал фахівця визначається ступенем його залучення не тільки до світової культури, а й національно-культурних традицій. До недавнього часу етнічні традиції вважалися мало не забороненою темою в нашій країні. Особистість трактувалася в рамках соціуму, за межами етносу. Сьогодні, коли вступають в діалог різні національні культурні традиції, відбувається їх взаємодія та збагачення, виникають сприятливі можливості для розуміння гідом процесів інтернаціоналізації суспільного життя, формування і функціонування загальнолюдської культури [2].

Одним з ключових моментів в реалізації культурологічного підходу є необхідність забезпечення культурної ідентифікації особистості майбутнього гіда-екскурсовода.

Культурна ідентифікація розглядається як усвідомлення своєї приналежності до певної культури, прийняття її цінностей як своїх), вибір і здійснення культурного способу життя та поведінки. Це виховний процес, сутність якого полягає у встановленні подібності між собою і своїм народом, ціннісному відношенні до загальнолюдської і національної культури, прагненні здійснювати професійну діяльність в формах культурного буття рідного народу і діалогічному спілкуванні з іншими народами та культурами. Культурна ідентифікація не може бути нав'язана ззовні. Вона обумовлена внутрішньо, має суб'єктну природу, є продуктом розвитку національної самосвідомості особистості.

Необхідно відзначити, що культурологічний підхід по відношенню до професійної діяльності фахівця туристичного супроводу (гіда-екскурсовода) має ряд нюансів, в яких виражається діалектика даного поняття. По-перше, сама професійна діяльність є невід'ємною частиною, феноменом культури. Тому її розвиток може бути забезпечено тільки в соціально-культурно-історичних рамках. Разом з тим професійна діяльність гіда це не тільки культурний саморозвиток, але й процес передачі, трансляції культурних зразків життя та поведінки. При цьому дуже важливо, щоб цей процес здійснювався

саме в контексті культури, щоб в якості його результатів виступали не утилітарні знання, вміння та навички, а й освоєні цінності культури [2].

Як перспективи реалізації культурологічного підходу у професійній підготовці майбутніх фахівців туристичного супроводу (гідів-екскурсоводів), ми розглядаємо становлення системи освіти нового типу – полікультурної освіти. Вона дає можливість глибше вивчити й усвідомити різноманіття народів, що населяють світ, побачити в цьому різноманітті загальне. Необхідне усвідомлення студентами того, що в світі існує безліч цінностей, що деякі з цих цінностей відрізняються від їх власних, що будь-які цінності лежать в традиціях того чи іншого народу і є для нього закономірним плодом його досвіду й історичного розвитку. Тільки через полілог з іншими культурами можна досягти певного рівня самопізнання, так як при полілогічній зустрічі безлічі культур, кожна з них зберігає свою єдність і відкриту цілісність, одночасно збагачуючи іншу.

Очевидно, що в умовах досить багатонаціонального українського суспільства полікультурна освіта стає невід'ємною частиною професійної діяльності гіда-екскурсовода, джерелом і засобом її розвитку. Вона включає в себе культурологічні, етноісторичні знання, розуміння важливості культурного плюралізму, вміння виділяти і вносити до змісту освіти ідеї, що відображають культурне різноманіття світу.

Література

1. Гершунский Б. С. Философия образования для XXI века (В поисках практико-ориентированных образовательных концепций). Москва: Совершенство, 1998. 608 с.

2. Лук'янова Л. Г. Освіта в туризмі : навч.-метод. посіб. Київ : Вища школа, 2008. 719 с.

3. Мир словарей: Культурологический подход. URL: http://mirslovarei.com/content_eco/kulturologicheskij-podxod-32415.html (дата звернення 29.02.2020)